

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40. "
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Strada Zrinyi Nrul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Low
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se în-
 napolază.

Noi „renegații”.

Arad, 12 Maiu.

Cu adâncă mâhnire am cetit într'un ziar din Tară invectiva, isvorită din indispoziția sufletească a unui bun patriot, prin care unii dintre vlădicii și fruntașii noștri sunt acuzați (de-a cătea oară?...) că prin ținuta lor patriotică au compromis cauza românească de pretutindeni. Este atât de gravă acuzația și atât de cronică în consecințele ei, căci atinge onoarea și integritatea unor oameni de seamă — încât nu credem, că un răspuns obiectiv n'ar putea folosi cauzei noastre naționale, pe care după constatarea eminentului patriot din Tară nu sunt în stare s'o sustină fruntașii transilvăneni.

După logica polemistului nostru Românii din regat au așteptat dela episcopul Hossu, Radu și Cristea, dela conducătorii comitetului național: Maniu, Vaida, Vlad și Mihali — ca aceștia la izbucnirea conflictului internațional, să se declare ostili intereselor Casei Habsburgice și să provoace revoluție. După aceeaș logică s'ar fi pretins, ca întreaga populație română din monarhie să denege contribuția ei militară — și elementul românesc să ia afonul politicii imperialiste.

În cercuri mici aci se constrânge întregul conținut al ieșirii eminentului profet din București — dar cum cercurile mici nu înseamnă decât sfere micșorate în regula strictă a formelor — putem fi convinși, că vor fi foarte mulți oameni în România, cari se cugetă la fel cu dușmanul fruntașilor din Transilvania și care fără de răspundere morală, dar și fără de-a cămpăni sine ira et studio situația noastră a Românilor din Ardeal, sunt gata să arunce pe rug pe toți vlădicii noștri, pe întreg comitetul național, să anatimizeze presa românească din Ardeal, să stigmatizeze pur și simplu fiecare frunte românească a conducătorilor noștri, și în letargia unui entuziasm lesne de înțeles, dar anevoie priceput, să constate că în Transilvania s'a pierdut cauza românească și că intelectualii români s'au făcut lacheii premierului Ște-

fan Tisza, care de teama spânzurătorilor și a pușcăriilor au „instigat” populația la loialism, la patriotism venetic, care nu poate folosi decât conservării unei oligarhii maghiare și prin care s'a tăiat firul de sentiment între regatul român și între Ardeal...

La toate acestea, un eclectic cinic ar răspunde cu șarlatanul lui Molière:

— Domnule, ce-ai face dacă soartea te-ar duce într'o pădure aprinsă? Ai încerca să stingi focul, dacă nu poți altcum, cu lacrimile — ori ai aprinde și copacii care nu ard încă? Ai încerca să fugi, să scapi — ori ai muri?

Nu suntem însă eclectici și nici cinici nu vrem să fim, privim deci dintr'un punct de vedere ideal lucrurile și în analiza noastră nu ne lăsăm târâți în josnicii. Credem, că fiecare dintre noi Românii avem un ideal și fiecare nutrim în noi dorul, de-a ne putea jertfi chiar și viața pentru un ideal frumos. Dar să nu confundăm idealul cu interesul, cum nu credem că ar fi permis unui sutlet de elită, să se jertfească fără de înțelepciune. A fi martir nu este egal cu a fi prost — și a fi prudent, nu este o datorie, ci în actuala vreme, o condiție sine qua non. Fiecare dintre fruntașii noștri, atât vlădicii cât și mirenii, vor fi și ei la rândul lor buni Români, dar trăind ca fiii acestei monarhii, politica lor n'a putut fi a sentimentului, ci a convingerii, a cinstei, a loialității. Sentimentul nu face geografie și hărțile nu se schimbă în cafenele. Un stat, consolidat chiar prin minunata cimentare a unității sale, nu poate fi dărâmat, căci cei ce vor să răstoarne o clădire ruinând două-trei proptșuri, vor cădea ei sub ele. În monarhia noastră, poporul românesc a fost totdeauna stălp de energie pe care se răzima fără șovăire dinastia, și „iredentismul” cu care ne-au acuzat de obicei furioșii membri ai opoziției maghiare, n'a fost niciodată utopia noastră. Noi, Românii din Transilvania ne-am făcut datoria, întotdeauna. Am contribuit cu argintii noștri la cultura, militarismul, industria și progresul țării noastre, am fost cetățeni cuminți și cinstiți. „Ne-am făcut datoria” — este un argument atât

de greu pentru fiecare acuzație ce vine din partea unor frați nervoși din regat — încât orice indoială trebuie să tacă. Vlădicii noștri și Maniu, Mihali, Vlad, Vaida și ceilalți nu sunt „renegați”, nu sunt lacheii lui Tisza, nici spioni unguri, ei nu vor să patroneze cu loialismul lor triumful oligarhiei maghiare, ci s'au purtat ca bărbați întregi. Este rușine a fi bărbat, altă chestie. Vor fi mulți, cari prețuesc mai mult caracterul afemeiat decât un caracter firm și reprezentativ... „Poate între aceștia, naivi de fire și slabi de inger, se vor găsi câțiva, cari confundând realitatea cu fantezia, vor încerca să vadă în fiecare intelectual ardelean un „renegat”. Un renegat, care-și vinde neamul pentru un blid de linte și de șaima sprâncanelor stufoase ale procurorilor, cari „făgăduesc” spânzurătoare fiecărui „rebel”.

Nu trebuie să mai insistăm, că articolul apărut într'un răspândit ziar din București, în care s'au insultat aproape toți fruntașii noștri din Ardeal — se reduce la proporțiile unei clevețe simple, după constatările noastre. Este de regretat, că în ziarele din capitală găsim ecou insinuările cele mai triviale — și că unii buni patrioți vor să pretindă, ca poporul românesc din Ardeal, cu ținuta sa, să influențeze politica regatului român. N'ar fi un acces de neiertată ticăloșie să se întâmple așa ceva?... Și la ce ar duce teoria aceasta? Ar micșora cu totul virtuțile cele mai elementare cetățenești și din organizațiile de stat s'ar face parodii ale coteriilor politice de cafenea...

Nu. Să nu fim acuzați niciodată noi Transilvănenii că suntem „renegați”. Noi avem aspirațiile noastre naționale culturale și etnice, de cari nu vom abdica niciodată. Avem sentimentul puternic al unității noastre culturale. Apărăm cu energie și cu sânge vechile moșteniri.

Dar dacă Dumnezeu ne-a făcut fiii acestei monarhii, noi nu putem fi decât bunii și cinstiți patrioți ai ei.

Este nu numai o chestie de ambiție să fim astfel ci și o — datorie.

De lângă trei morminte.

— Prinos morților mei. —

Si tu veghiai... și trist rărindu-și pasul
 Sta cantorul sdrobot în dreptul porții
 La ușa noastră 'n noaptea Invierii
 Sta ingerul îngrozitor al morții.

Si cantorul bătu încet la poartă
 „Părinte-i noaptea sfântă-a Invierii”.
 Și sta sdrobot plângând la poarta noastră
 Tovarăș ție — frate al durerii. —

„...Deschideți-vă ceriurilor astăzi
 Și porțile și inimile toate
 Aud prohod durerii și la poartă,
 Norocul așteptat de veci, ne bate.

„Grăbiți să vă sărut a voastră frunte
 Și mbrățișarea cea mai de pe urmă
 Grăbiți trimiși ai sfintei păci de mâne
 Că viața-n piept si-n inima-mi se curmă...

„...Voi n'auziți?! măriții soli de bine
 Ne bat la poartă... vin ei, vin cântând!...”
 „Vai tată și la poarta noastră-n noapte,
 Doar cantorul bătea... bătea plângând...

Si mâna ta cerca să se mpletească

In semnul Crucii — dreaptă mulțămită
 Celui Ce s'a 'ndurat pe patul morții
 Atâta mângăiere să-ți trimită.

Si vai... așa te-ncremenise moartea
 Cu mâna-n semn de cruce, ridicată
 Si-asa te-ai stins visând mărita clipă
 În trista săptămână luminată...

Că-ai fi-nviat în clipa îngropării”
 Zdrobind sicriul jalnic ce te-a 'nchis
 Apostol, care-ai plâns o viață-ntr-oaregă
 Și-apoi te-ai stins cu dorul unui vis...

Tu dormi! că-n clipa mare voui veni
 Umil rapsod cu scumpa liră-n brață
 Și-n suflet glasul tău cel însetat
 Purtând, atunci, în marea dimineată

În patru unghiuri voui vesti cuvântul
 — Ce l-ai lăsat — de binecuvântare.
 El va pluti pe tot Ardealul, tată
 În ziua zilei mari de sărbătoare!

Dormi tată și dormi mamă și dormi soră
 Dormiți ai mei din lume cei mai buni
 Că noi murim de-nfiorarea mută
 A unei mari și triste 'ngropăciuni!...

Ovidiu Hulea.

Câteva date privitoare la fostul director al școalelor românești din Ardeal: Radu Tempea.

— Comunicare istorică —

De Dr. Ioan Lupas.

Viața și activitatea celor patru directori ai școalelor române gr.-or. din Ardeal: Dimitrie Eustatievici, Radu Tempea, Gheorghe Haines și Moise Fulea, cari au condus dela 1786—1850 învățământul nostru poporal, este până acum destul de puțin cunoscută. Deși modestă și apăsătoare de povara împrejurărilor oneroase, munca desfășurată timp de 64 de ani pentru înghetarea școalelor noastre populare și pentru buna lor îndrumare, merită negreșit să fie cercetată cu deamănuntul din partea celor doritori să cunoască începuturile de organizare a învățământului poporal la Românii ardeleni.

Pentru aceia dintre bărbații noștri de școală, cari s'ar simți chemați să întreprindă o asemenea cercetare, pun de astădată la dispoziție câteva date, ce am aflat în arhivele din Sibiu, în legătură cu directorul școlar și mai târziu protopopul Brașovului: Radu Tempea.

Dintre cei patru directori ai învățământului poporal ardelean cel mai de valoare atât ca

Regina Elisabeta a României.

Primul gând ce l-a încolțit M. S. regina Elisabeta a României, de când a pus piciorul pe pământul țării românești, a fost să caute, pe cât îi va fi posibil, să îndulcească suferințele atătoră, să aline durerile multora, să se adreseze sufletului, ca sufletul Ei să fie, la rândul ei mulțumit de menirea sfântă ce poate să aibă această principală parte a ființei omeniești.

Și, gândul acesta l-a fost pururea obsedant.

Opera Ei — în afară bine 'nțeles de opera literară și artistică a Carmen Sylvei, pe care nu e locul s-o discutăm aici — opera Ei filantropică caritabilă a fost la înălțimea sufletului ei dzeesc.

Și, opera aceasta nu numai c'a întrecut toate așteptările cele mai optimiste, dar, ea este durabilă, eternă ca bronzul, ca blocul de granit.

M. S. regina Elisabeta — cum plastic i s'a zis: mama răniților, — a fost și este și mama orfanilor, mama orbilor, mama tuturor îndurerăților, și a tuturor desmoșteniților soartei!

Fără a face un joc de cuvinte Ea a fost nu numai, mama lor, ci și mana lor cerească!

MAJ. SA REGINA ELISABETA A ROMÂNIEI.

Căci, sufletul Ei nu poate avea origină decât din cer.

Toată suflarea românească a purtat-O și O poartă în adâncimile cele mai discrete ale eului ei

ca pe icoana cea mai curată, cea mai binecuvântată — în timp de restriște, de prigoană, ca și în timp de liniște sufletească!

Și în vecii vecilor se va pomeni tot mai cu evlavie de o imagine plutind tot mai sus, tot mai în lumi superioare, demna soție a marelui Căpitan Carol I.

Născută în anul 1843 în castelul din Wied, M. S. regina Elisabeta a României împlinește 72 de ani.

Toată românimea îi urează din tot sufletul ei devotat:

„Mulți ani trăiască!”

Modificarea și complectarea statutului organic al bisericii gr.-or. române.

— Articol din afară. —

În numărul 62 din a. c. al „Românului” am arătat necesitatea modificării și complectării unor dispozițiuni din statutul organic al bisericii gr.-or. române, și totodată am îndreptat și direcțiunea în care ar trebui făcute modificările și complectările. Acum — ca marele număr al credincioșilor acestei biserici să fie mai bine orientat în acest obiect — află la loc a expune și modalitatea, ce ar fi să se urmeze la efectuarea modificărilor, precum și starea nouă teritorială a mitropoliei după înființarea faptică a nouilor episcopii.

Fiecare lege — fie fundamentală, fie nefundamentală, fie în organismul statului, fie în organismul bisericii — conform postulatelor progresului și trebuințelor sociale, din timp în timp necondiționat devine supusă unei corecturi și complectări. Dar se știe și aceea, că până când se ajunge la o înțelegere între factorii competenți în privința modificărilor, și până când ajunge partea modificată la valoare de lege, tot legea veche stă în vigoare și funcționează neîntrerupt, ori cât timp și cu ori câte întreruperi ar ținea pertractările de modificare, cari uneori reușesc, uneori nu; legea veche nu se atinge.

Biserica catolică din Ungaria voeste să introducă autonomie și constituționalism în guvernamentul său; aceasta a văzut, că absolutismul și în biserică e neplăcut, e respingător. A trecut mai mult de 30 de ani, de când a început pertractări cu guverne pentru autonomie. Aceste pertractări au durat de multe ori timp îndelungat, de multe ori au fost întrerupte, și nici până astăzi n'au ajuns în toate punctele la înțelegere. Dar pentru aceea legile vechi ale bisericii catolice sunt încă și astăzi în vigoare, nimănui nu-i trece prin gând să se atingă de ele.

Tocmai așa stăm și noi cu Statutul nostru organic. Câteva puncte ale lui trebuiesc supuse unei corecturi,

căci au devenit în contrast cu spiritul timpului, împiedecă biserica, ca să ajungă la o dezvoltare mai perfectă, mai plină de viață, și la o autoritate mai impunătoare. Dar știe fiecare și aceea, că oricât ar dura pertractările cu guvernul, ori de câte ori s'ar întrerupe ele și ar reîncepe, Statutul organic în întregitatea lui rămâne neatins, administrarea bisericii funcționează neconturbată, în sensul acestui Statut organic. Dacă se va ajunge cu guvernul cândva la o înțelegere, bine, punctele modificate vor intra în vigoare; dacă nu, iarăși bine; rămânem cum am fost. Deci, nimeni să nu dea crezământ acelor vorbe nemotivate, că încercările de modificare și așa n'ar avea prospecte de răușită, fără încercări — de multeori și repetate — nimenea n'are drept să fie profet.

Acum să trecem la unele puncte din statut, cari ar trebui supuse unei corecturi.

Primul punct ar fi abandonarea înștiințării prealabile a convocării Congresului la Coroană. Au fost cazuri, când înștiințarea convocării nu s'a luat la cunoștință, iar congresul din acest motiv nu s'a ținut. Dar acum, când doară și peste cincisprezece procente a credincioșilor acestei biserici sângerează pe câmpul de luptă pentru apărarea țării de invaziune străină, ori cine va trebui să admită, că această biserică nu merită să fie tratată cu neîncredere; nu merită, să i se îngreuneze posibilitatea de a ajunge la o organizație mai perfecționată.

Dreptul de supremă inspecțiune se poate exercita după două modalități, și anume sau se pretinde înștiințarea prealabilă a convocării Congresului național bisericesc, ca eventual să se poată interzice ținerea Congresului prin neluarea la cunoștință a convocării, sau se introduce obligativ în statut, că protocolul sedințelor congresuale până în 30 de zile după încheierea congresului este a se subțerne ministrului de culte, care apoi face raport la Coroană. Aceasta din urmă modalitate a fost practică, când sub guvernul coaliționist la raportul ministrului de culte Coroana a nimicit un conclud al Congresului. Deci prima modalitate adecă înștiințarea prealabilă se poate abandona, dacă se susține a doua.

În art. de lege 9 din anul 1868 se susține dreptul de supremă inspecțiune pentru Coroană, de aici apoi prin clauzula de aprobare a statului s'a transpus și în statut. În §-ul 3 al acestei legi se zice, că congresele, „ori din timp în timp se vor ține”, prin metropolă sunt a se înștiința prealabil Coroanei. Înștiințarea prealabilă s'ar putea abandona fără vătămarea legii și a dreptului de supremă inspecțiune, dacă s'ar introduce ținerea regulată a congresului în tot anul la 1 Octomvrie st. v., iar textul §-ilor 151 și 152 din statut s'ar modifica astfel:

§ 151. Congresul național bisericesc ordinar se ține regulat în tot anul la sediul metropolitului, iar în caz de piedecă locală pe baza concludului consistoriului metropolitan la sediul uneia dintre diecezele mitropoliei; congresul se convoacă în tot anul pe 1 Octomvrie st. v.

om de carte, ca scriitor și îndrumător, cât și ca om al datoriei depline, a fost fără îndoială Radu Tempea. „Gramatica românească” tipărită de dânsul în Sibiu la 1797 ni-l înfățișează ca pe un om cu bune orientări în privința desvoltării istorice a scrisului românesc și animat de cele mai frumoase sentimente față de toți scriitorii „acea cari au adus și aduc acum roade și mlađite limbii românești, curățind prin multele cărți, care le-au dat și le dau la lumină toată neghina ce cuprinsese limba noastră, silindu-se și de acum înainte din cât va fi putința a o apropia de originalul ei. Însă așa ca și cărțile bisericești bine să le înțelegem. Dumnezeu după dreptatea sa să-i întărească! spre a putea aduce (lucrul început cu multă strădanie) la deplina săvârșire, din ale cărora izvoară — zice R. T. în prefața gramaticii — mult m'am adăpat și eu întru alcătuirea Măestriei grăirii românești”).

Relațiile dintre Radu Tempea și Consistorul din Sibiu, prezidat pe atunci de un om foarte mărginit și răutăcios ca vicarul Ioan Popovici din Hondol, se vede că nu erau dintre cele mai bune. Lupta eternă dintre lumină și întunec se pare că l-a adus pe Tempea în astfel de conflicte cu consistorul, încât timp mai îndelungat s'a văzut nevoit a rămânea departe de sedintele consistorului, după cum arată scrisoarea, adresată de supremul comandant al armatei din

Transilvania, Mitroszky către guvernul ardelean la 24 Aprilie 1802. În această scrisoare directorul Tempea e lăudat ca unul dintre cei mai distinși preoți români: om cult și cu frumoase cunoștințe de limbi, cuvântător fără zăbavă, erudit, plin de merite și cu totul devotat chemării sale. Deși înzestrat cu însușiri atât de frumoase, Tempea se temea la 1802, că Consistorul nu-l va sprijini, să poată ajunge preot în Brașov. De aceea recurge la sprijinul comandai militare, care nu întârzie a interveni pe lângă guvernul ardelean, recomandându-l în mod atât de elogiios (I.)

Și mai mari sunt laudele, pe cari le adresează lui Radu Tempea, la 1804, un Săcui, medicul militar Samuil Andrăd, spunând că în calitate de director școlar conduce cu multă vrednicie („dignissime”) școalele, aceste arme ale viitorului, și lăudând „îndoita eleganță a trupului și minții” lui Radu, ale cărui merite fiind apreciate și de împăratul Francisc II, acesta a îngăduit, ca Tempea să poată fi de folos neamului său și cu ajutorul slujbei preotești („sacro officio”), decât care nimic nu s'ar fi găsit mai demn de dânsul pe pământ, căci o națiune va fi fericită sau nefericită, după cum din izvorul răcoritor al învățăturilor culege numai ce e bun sau tot ce este rău. De aceea salută medicul Andrăd pe Tempea ca pe unul care culege mărgăritarele din pulberea mulțimii și-i do-rește dela „Musa Săcuiască” tot binele! (II).

Ca preot și protopop al Brașovului a mai

purat Radu Tempea slujba de „director al școalelor naționalicești” neunite până în Octomvrie 1808, când a fost înlocuit în această slujbă cu Gheorghe Haines.

În epistola sa, adresată din București la 7 Octomvrie 1810 către Moise N. coară, Petru Maior laudă pe Tempea spunând, că e „omu cum si cade, de muzica iubituriu qua mine.”)

Dar Tempea n'a fost numai un preot erudit, ci și un adevărat părinte și bun sprijinitor al săracimii. Despre aceasta a dat o dovadă frumoasă în timpul crizei financiare și economice din anii 1814—15, exoperând din Tara Românească 1000 gălete (hectolitri) cucuruz cu condiția de a-l împărți oamenilor lipsiți, cu acelaș preț, cât l'a costat pe dânsul procurarea și transportul cucuruzului. Pentru această faptă frumoasă însuș împăratul Francisc II îi aduce mulțumită prin decretul din 27 Ianuarie 1815, îndrumând guvernul ardelean să dea publicității această năzuință a protopopului Radu Tempea, ca să se îndemne și alții a lua exemplu dela dânsul pentru astfel de fapte zeloase și nobile (III).

După asemenea merite și fapte laudabile, nu e mirare că atențiunea cercurilor mai înalte, politice începu a se întoarce cu tot mai multă bunăvoință spre Radu Tempea. Fiind episcopia Aradului vacantă și căutându-se (în 1814—15) printre Români învățați de pe atunci oameni

¹) Cf. „Bibliografia românească veche” București 1910 t. II pag. 397.

²) „Convorbiri literare” 1910 pag. 559.

§ 152. Convocarea congresului se face prin mitropolit, iar în caz de vacanță a scaunului mitropolitan, prin consistoriul mitropolitan; despre convocare se înștiințează consistoriile diecezan, iar episcopii sufragani și deputații congresuali se invită personal. Protocolul ședințelor congresuale pentru exercitarea dreptului de împreună inspecțiune până în 30 de zile dela încheierea congresului prin ministrul cultelor sunt a se substerne monarhului.

Congres extraordinar se ține pentru alegerea de mitropolit s'au când consistoriul mitropolitan găsește necesară ținerea lui și din alt motiv.

Acum poate vedea ori cine, că ținându-se congresul în tot anul la ziua anunțată — pusă în statut — adică la 1 Octomvrie v., repetirea anuală a înștiințării e de prisos. Dar prin sistarea înștiințării prealabile și susținerea înaintării protocolului ședințelor ar fi adus odată pentru totdeauna și mitropolitul în situația nepus de neplăcută, pricinuită prin aceea, că la înștiințare răspunsul de multeori ajunge la mitropolit abia cu vre-o câteva zile înainte de ziua congresului, încât deputații nici nu se pot hotărî să plece ori nu la congres.

Acum ar urma cel mai esențial obiect al complectării și perfecționării organismului acestei biserici, adică înființarea faptică a nouelor episcopii.

Cu înființarea de episcopii noi în esențială legătură nu stă nici un paragraf din statut. Nouele episcopii s'ar putea înființa și organiza fără modificări în statut. O mică referință ar avea doar §-ul 155, dar acest paragraf e și cel mai rău stilizat în întreg Statutul organic. Corect și cu sens general pentru toate timpurile el ar trebui stilizat în modul următor: „Mitropolitul și arhiepiscopul se aleg prin Congresul național bisericesc, și fiindcă în persoana mitropolitului se alege și episcop pentru arhidieceză, la această alegere participă arhidieceza cu numărul dublu al deputaților săi congresuali. Deci pentru congresul electoral și numai pentru actul de alegere în arhidieceză pe lângă deputații ei congresuali ordinari în fiecare cerc electoral se mai alege câte un deputat. Alegerile se fac după regulile de alegere a deputaților congresuali ordinari”.

„În congresul electoral episcopii, dacă nu sunt aleși de deputați, n'au vot la alegerea mitropolitului”.

În statutul organic ar fi necesare următoarele modificări și completări:

§-ul 87 ar trebui modificat în modul următor: „Sinodul diecezan e reprezentanța diecezel, se compune din deputații clerului și a credincioșilor diecezani, și constă afară de episcopul respective arhiepiscopul diecezan din 48 de membri, și adică din 16 deputați din cler și din 32 deputați mireni”.

§-ul 146 ar trebui stilizat în modul următor: „Congresul național bisericesc constă din 60 de membri, și adică din 20 din cler și din 40 mireni; mitropolitul și episcopii sufragani sunt membri naturali ai congresului”.

§-ul 148 ar trebui stilizat așa: „Cercurile electorale pentru alegerile congresuale le stabilește congresul;

congresul împarte întreaga provincie mitropolitană în 40 de cercuri electorale luând de bază numărul credincioșilor; în fiecare cerc se alege câte un deputat mirean, iar preoții din două cercuri electorale aleg în colegiu câte un deputat din cler; pe fiecare dieceză cad atâția deputați câți corespund numărului credincioșilor ei”.

În §-ii 88 și 150 se schimbă numai numărul anilor, adică în loc de 3 se pune 5, și vor suna: „deputații se aleg pe 5 ani”.

§-ii 116 și 159 sunt a se modifica în acel sens că „asesorii referenți sunt funcționari ai diecezei, la toate trei senat se aleg prin sinod cu vot secret pe viață, și sunt amovabili numai pe cale disciplinară; tot cu vot secret se aleg și asesorii onorari, dar aceștia numai pe periodul alegerilor de deputați sinodali respective congresuali; alegerea asesoriului referent la senatul bisericesc intră în vigoare numai după întărirea din partea episcopului”.

La §-ul 159 la punct 3: „din 27 asesori onorari și adică 9 din cler și 18 mireni, aleși prin congres totdeauna pe periodul de alegere al deputaților congresuali; acești asesori se aleg cu vot secret dintre acei credincioși, cari dispun de suficientă știință și experiențe pe terenul bisericesc, școlar și economic; pot fi încredințați cu referate de obiecte în ședințele consistoriale.

La §-ul 121 să se adaugă: „cenzurarea și aprobarea alegerilor preoțești”.

La §-ul 140 să se mai adauge un punct: „ia dispozițiuni pentru inspecțiunea și controlarea conducerii oficiului și a parohiei protopresbiterale”.

În §-ul 78 la punctul 8 să se mai adaugă: „și dela consistor cu observările și propunerile acestuia la sinodul diecezan; dreptul de inspecțiune și control asupra averilor mănăstirești și administrarea lor cade în competența sinodului diecezan, care e îndreptățit a dispune, ca venitul curat al acestor averi să se întrebuințeze parte pentru augmentarea averii mănăstirești, parte pentru sprijinirea instituțiilor religioase-mofale și culturale ale diecezei”.

Ar mai fi câteva mici modificări, cum ar fi restaurările corporațiunilor parohiale și protopresbiterale tot la 5 ani.

Toate acestea modificări și amplificări într'un memoriu motivat, iar ca obiect separat admiterea înființării celor trei noue episcopii ar trebui înaintate guvernului, ca să fie aprobate din partea Coroanei.

Intinderea prea mare a diecezelor și de aici lipsa de mai multe centre bisericești în mitropolie fiind un defect cardinal al organismului acestei biserici, congresul din 1900 în concluzul nr. 64 a decretat înființarea a încă trei episcopii noi, iar în anul 1909 cu concluzul 67 a și stabilit teritoriile lor și prin aceasta a făcut o nouă arondare, a împărțit întreaga provincie mitropolitană în șase dieceze. În sensul acestui concluz:

Noua episcopie, a Clujului se formează din teritoriul arhidiecezei și are să constee din protopopiatele Alba-Iulia, Abrud, Câmpeni, Lupșa, Turda, Cluj, Unguraș, Cetatea de Peatră, Deș, Bistrița, Reghin și Murăș-Oșor-

hei, adică de această dieceză se vor ținea Românii de legea greco-orientală din comitatele Alba-Inferioară, Turda-Arieș, Cojocna, Solnoc-Dobâca, Maramuraș, Sătmă, Sălaj, Bistrița-Năsăud, Murăș-Turda și orașele municipale Cluj și Oșorhei; iar pentru arhidieceză rămân protopopiatele Agnita, Avrig, Bran, Brașov, Cohalm, Deva, Dobra, Făgăraș, Geoagiu, Hațeg, Hunedoara, Ilia, Mediaș, Mercurea, Orăștie, Sebeș, Seliște, Sibiu, Sighișoara, Târnava, Treiscaune și Zărand, adică la arhidieceză rămân toți Românii de legea greco-orientală din comitatele Hunedoara (afară de cam a treia parte a comunelor din cercul administrativ al Baiei-de-Criș, cari se țin de protopiatul Halmagiului, dieceza Aradului), apoi din comitatele Sibiu, Făgăraș, Brașov, Treiscaune, Odorhei, Târnava-mare și Târnava-mică.

De dieceza Aradului se vor ținea protopopiatele Arad, Chișineu, Șiria, Ienopolea (Boroșineu), Buteni, Halmagi și Radna, adică toți Românii de legea greco-orientală din comitatele Arad, Cenad, Bichiș, cam a treia parte a comunelor din cercul administrativ al Baiei-de-Criș, comitatul Hunedoara, din orașele municipale Arad și Budapesta.

Dieceza Orăștiei se constituie din întreg districtul și teritoriul consistorului din Oradea-mare, adică de această dieceză se vor ține toți Românii de legea greco-orientală din comitatul Bihariei, și din orașul municipal Oradea-mare.

De dieceza Timișorii se vor ținea protopopiatele Timișoara (acum Timișoara și Vinga), Comloșul-mare, Ciocova, Buziaș, Verșet, Panciova și din protopopiatele Lipova și Belint (afară de comunele din aceste protopopiate, cari sunt pe teritoriul comitatului Caraș-Severin, cari comune trec la dieceza Caransebeșului), adică de această dieceză se vor ține toți Românii de legea greco-orientală din comitatele Timișului și a Torontalului.

De dieceza Caransebeșului se vor ține protopopiatele Caransebeș, Lugoj, Făget, Mehadia, Oravița, Biserica-Albă și Bocșa, precum și dela protopopiatele Belintului și a Lipovei din acele comune, cari sunt în comitatul Caraș-Severin; comunele, Biserica-Albă și Vărădia trec la dieceza Timișorii; adică de această dieceză se vor ține Românii gr.-or. din comitatul Caraș-Severin. În concluzul congresual din eroare în loc de Vărădia s'a scris Naides, ceea ce trebuie corectat.

Ultima conscriere a poporului în Ungaria s'a făcut la 31 Decemvrie 1910. Datele statistice ale acestei conscrieri după comitate, după comune, după limba maternă și după confesiune s'au publicat într'un op în anul 1912 (Szent magyar korona országainak 1910. évi népszámlálása I rész a népesség főbb adatai; kiadja a m. kir. központi statisztikai hivatal). Pe baza acestor date statistice și pe baza teritoriilor sus înșirate după noua arondare adică după înființarea faptică a nouelor episcopii arhidieceza ar avea 507.436, — dieceza Clujului 287.689, — dieceza Aradului 262.057, — dieceza Orăștiei 233.159, — dieceza Timișorii 247.103, — dieceza Caransebeșului 323.879 credincioși.

E adevărat că până acum împrejurările și dispozițiunile oamenilor din pozițiunile decizătoare erau de a-

vrednici de treapta episcopescă, cercurile mai înalte n'au acceptat pe nici unul din lista candidaților propuși din partea episcopului Vasile Moga, care firește n'a uitat a vări în această listă și pe nepoții săi: Moise Fulea și Ioan Moga — acesta din urmă fiind atunci abia student în anul al 3-lea de teologie la universitatea din Viena. Înălăturând deci această listă, guvernatorul ardelean adresă arhimandritului (!) Radu Tempea din Brașov întrebarea, dacă n'ar avea voie, după așezarea soției sale într'o mănăstire, să primească demnitatea de episcop. Și după ce el își dădu învoirea, fu recomandat curții din Viena ca cel mai destoinic și vrednic candidat pentru episcopia din Arad, fiindcă întrece pe ceilalți „în rang și experiență, în etate și priceperea administrației bisericești și în cunoștința limbilor”).

Episcopia Aradului n'a avut însă atunci norocul de a-și vedea încredințată conducerea bisericilor și școalelor sale unui om de valoare și destoinic mult laudatului Radu Tempea.

I.

No. 1086. Adresa comandai militare către guvernul ardelean, în interesul lui Radu Tempea.

An das K. Landes-Gubernium.

Hermannstadt, den 24-ten April 1802.

Vermittelst der beyverwahrten Bittschrift, hat sich

*) Cf. Dr. A. Sădean: „Date nouă despre Gheorghe Lazăr” Arad 1914 pag. 28—29.

der hiesige nichtunirte National-Schullen Director Rudolph Tempian an das General Comando gewendet, um dessen Gesuch wegen Verleihung der zu Kronstadt erledigten Parochie, bey Einem Löbl. Königl. Gubernio zu unterstützen.

Da dieser würdige Geistliche nicht nur vermöge deren in seiner Bittschrift angeführten Beweisen billige Ausprüche auf die erledigte Pfarrers-Stelle zu machen hat, sondern sich auch vor allen seinen Glaubensgenossen Geistlichen Standes durch eine vorzügliche Ausbildung und Sprachen Kunde auszeichnet, ausserdem aber dem Militari sowohl im Türken — als auch in dem französischen, und auch hierorts in dem Spital, und bey Absendung der häufigen Recrouten Transporte zur Armee durch öffentliche Anreden wesentliche Dienste mit aller Bereitwilligkeit geleistet hat; so enstehet das General Commando nicht, gedachten Schulen Director als einen verdienstvollen, ausgebildeten und seinem Berufe ganz angemessenen Geistlichen besonders und um so angeregter anzuempfehlen, als ihm vielleicht das gegenwärtige Consistorium, dessen Sitzungen Er sich seit geraumer Zeit absichtlich entzogen hat, nicht alzugünstig in seinem Wunsche seyn dürfte.

Mitrovsky m. pr.

Mitscherling m. pr.

II.

Medicul săcuiu Samuil Andrăd, autorul poemei „Reviviscens Romulida id est. Erectio Legionis Primae Valachicae Transilvanicae Limitaneae sub Maria Theresia Prima” (1804) dedică această poemă directorului Radu Tempea, laudându-l în următoarele versuri:

Ad Directorum Scholarum Valachicarum Transilvaniae.

Principio, Gentis, Romano devenientis
Tempian, in Scholis, salve Rudolphe, Caput!
Per regnum dirigit dignissime Principis illas,
Trans-Magnum-Silvas, arma futura, Boni.
Corporis et Mentis duplex Elegancia! Gentis
Efficies fructices robora magna tuae.
Romulidum fueras, sacratus ad arma Minister,
Nunc meritum dirigit te Ducis ante Thronum.
Ut vidit Caesar (Franciscus II) te robora tolere
ad astra

Misit, ut et fructices irriga fonte sacro
Officio, Docti volvant licet omnia mente:
Nil tamen est toto dignius orbe, tuo.
Gens siquidem felix, infelix, redditur isto,
Quo bibit illa bonum fonte, vel omne malum
His vale collector Gemmarum, ex sode Quiritum
Tempian, omne bonum Sicula Musa precor!

III.

Rescriptul guvernului ardelean către magistratul din Sibiu, publicând tapta laudabilă a protopopului Radu Tempea, care a procurat curuz din Tara Românească.

Sacrae Caesaris Regiae, Apostolicae Majestatis, Magnis Principis Transilvaniae et Siculorum Comitatus D. D. Nostri Clementissimi Nomine!

Generose, Prudentes, ac Circumspecti Nobis honorande, et benevoli! Salutem et Gratiae Caes. Regiae incrementum, Méltóztatván ő Felsége e. i. esztendő la-

tari, încât conducerea bisericii noastre n'a putut considera potrivit timpul de a pași la locurile competente cu cererea pentru admiterea înființării faptice a nouelor episcopii, precum nici pentru modificări în statutul organic. Acum însă s'au schimbat și se schimbă împrejurările, iar acestea schimbă vederile oamenilor și factorilor competenți. Deci, după restabilirea stărilor normale și restabilirea păcii nimeni nu e îndreptățit să afirme, că cererea la factorii decizători pentru concesiunea înființării nouelor episcopii și pentru admiterea de modificări și completări în statut n'ar avea prospect de rezultat satisfăcător.

Episcopatul acestei biserici la începutul războiului prin pastorale a îndemnat pe credincioșii bisericii lui, ca să apere țara și tronul în contra atacurilor inamicilor. Bine a făcut. Dar acum să-și țină și de datorință a face pașii necesari la factorii competenți, ca acești credincioși să ajungă la o organizare mai perfectă a bisericii lor. Dacă și acum după restabilirea împrejurărilor normale episcopatul va întreprinde a face în mod sincer acești pași, atunci numai el poartă toată vina. Posteritatea va ști să judece după dreptate.

Un binevoitor al bisericii.

Al doilea împrumut de războiu.

Din prilejul emisiunii celui de al doilea împrumut de războiu, P. S. d. episcop diecezan *Ioan I. Papp* a lansat următorul

Circular

către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din eparhia Aradului.

Înaltul guvern al statului ne încunoștiințează spre știre și ulterioară dispunere, că pentru acoperirea și provederea diferitelor trebuințe încopiate cu războiul ce decurge acum de nouă luni, pune la cale un *nou împrumut* de războiu, ca astfel să deie cetățenilor prilej de a veni cu obolul lor în ajutorul iubitei noastre patrii, pentru apărarea și întărirea căreia, oștirile monarhiei luptă pe moarte și pe viață contra vrășmașului îndârjit.

Precum aflăm din scrisorile primite, acum se vor emite obligațiuni de stat de 6% ca și la împrumutul prim de războiu, și se vor mai emite și obligațiuni de stat numite „rentă” cu 5½%, ambele libere de dare.

Cursul hârtiilor de 6% a împrumutului al doilea de războiu va fi același ca și la împrumutul prim adecă de 98 la sută, iar acelor de 5½% va fi de 91 la sută.

Subscripția la acest al doilea împrumut de războiu și la renta pomenită, se va face între 13 și 26 Maiu a. c. cāl. nou, iar suma subscrisă se va plăti în patru rate egale de câte 25%.

Când vă aduc aceasta la cunoștință, vă aduc totodată la cunoștință spre știre și orientare și aceea, că înaltul guvern așteaptă, ca cetățenii

să-și plaseze în aceste obligațiuni înainte de toate banii, ce le stau pe fundul lăzii fără camătă, și deosebit să subscrie atari obligațiuni din prețul vitelor, al carălor și al alimentelor vândute în cursul timpului cu prețuri ne mai pomenit de mari, iar din banii depuși la institutele de bani, conform ord. ministrului de finanțe, poate abdice deponentul numai 25% din suma ce cade sub moratoriu, deci cel mult a patra parte din suma, pe care o subscrie la împrumutul al doilea de războiu.

Specialele amănunte referitoare la procedura subscrierii fiind cunoscute din circularul nostru Nr. 5988—1914, mai adaugem numai atât, că „*Banca austro-ungară*” și „*Cassa ung. reg. de împrumuturi pentru războiu*”, acordă împrumut până la 75% din valoarea nominală a obligațiunilor de stat pentru războiu, și încă cu camătă favorabilă, numai de 5%.

După ce hârtiile au valoare mai mare decât ce se plătește pentru ele, — fiindcă pentru 98 coroane primește o obligațiune a împrumutului de războiu în valoare nominală de 100 cor., iar la obligațiunile de rentă cu 5½ după 91 cor. primește iarăși o obligațiune în valoare nominală de 100 cor. și în fine, după ce statul garantează pentru toate sumele investite în atari obligațiuni, este de înțeles, că această investire nu este numai *sigură*, ci și *rentabilă* deci cu câștig altfel: că nimeni n'are să se teamă de primejdurea banilor plasați în atari obligațiuni, din contra să se știe acum și în viitor, că banii fiecărui cetățean sunt mai siguri ca o investire în acestea și alte asemenea obligațiuni de stat, decât siguranța ce le-o dă așezarea lor pe fundul lăzii ori îngroparea în pământ, cum se făcea mai de mult.

Având în vedere această rentabilitate și garanță a banilor investiți în obligațiuni de stat, având în vedere că nu este cetățean care să nu dorească grabnică terminare a acestui războiu cu deplina biruință a armelor monarhiei noastre, având în vedere că împlinirea acestei dorințe după voința lui Dumnezeu, atârână mult și dela aceea, că viteaza noastră oaste să nu aibă altă grije, decât lupta cu bărbăția și însuflețirea de până acum, având în vedere că asemenea însuflețire numai așa o putem nădăjdui, dacă și oastea noastră va fi provăzută cu hrana zilnică, cu îmbrăcămintea potrivită și cu armatura trebuincioasă, precum sunt provăzute oștirile vrășmașilor noștri îndârjiți, urmează de sine, că este datorința noastră a tuturor, dela vladică până la opincă, să facem tot posibilul, că armata monarhiei noastre să iasă biruitoare spre binele, liniștea și bucuria noastră a tuturor cetățenilor ei.

Astfel stând lucrul, îndatorăm iubita noastră preoție parohială, ca acest circular să-l cetească în sfânta biserică în cea mai apropiată Duminică ori sârbătoare, explicând poporului credincios, că ajutorul ce-l dăm statului în schimbul obligațiunilor oferite, ni-l dăm tot nouă, și astfel ajutând statul în purtarea luptei, ne ajutam pe noi înșine, pentru că deodată cu promovarea intereselor statului, promovăm și interesele noastre binepricepute.

Deci recomandăm iubitelui nostru cler și popor, particularilor ca și comunelor bisericești, să participe la subscrierea obligațiunilor pomenite în măsură cât mai mare cu sumele disponibile, pentru că după cum am accentuat și mai sus, capitalul ce s'ar investi în atari obligațiuni, nu numai că este deplin asigurat, dar aduce și camătă bună, din care motiv și Consistorul nostru a subscris din banii fondurilor diecezane și va subscrie și acum o sumă mai însemnată.

Spre orientare mai adaugem, că cine vrea să cumpere atari hârtii de stat, să se anunțe la antistia comunală ori la oficiul de dare, la vr'o bancă, la poștă ori la societatea de consum.

Arad, 25 Aprilie (8 Maiu) 1915.

Ioan I. Papp, m. p.
episcopul Aradului.

Italia la răscruci.

In jurul tratativelor din Roma.

Ziarul englez „*Daily Telegraph*” publică o corespondență din Roma a dlui *Dr. Dillon*, în care printre altele se cetesc următoarele:

„Este probabil să se ajungă la o hotărâre oarecare mai înainte de 20 Mai n. — zi pentru care s'a convocat parlamentul. Motivul este evident. Actualul minister, care este în minoritate în parlament, nu s'ar putea prezenta în cameră în timp ce durează această stare de nesiguranță, fără să se expună pe sine la grave pericole și țara la surprize neplăcute.

Italia nu-și poate permite luxul să-și țină armata pe picior de războiu fără o compensațiune potrivită. Sfortarea financiară și economică a țării este enormă și fiecare săptămână care trece o face să crească. Dela începutul războiului statul a contractat datorii de patru miliarde lire italiene. Agiul aurului s'a ridicat la 12 la sută.

Comerțul de export care se făcea mai ales cu Austria și Germania a încetat din cauza că toate cumpărăturile trebuiesc plătite în aur. Emigrarea temporară a lucrătorilor în țări străine care ușura târgul muncii în Italia și aducea în țară nu mai puțin de 500 milioane franci anual, a încetat de asemenea. Așa că nu numai că a secat acea sursă de avuție a țării, dar s'a mărit numărul mâncătorilor și a celor fără de lucru.

Sub apăsarea acestor condițiuni critice țara dorește să se ia măsurile destinate îmbunătățirii situației cât mai curând; și asta nu se poate face dacă nu se ajunge la o hotărâre a guvernului cu privire la războiu.”

Ziarul „*Morning Post*” scrie: „Correspondențul nostru din Berlin telegrafiază că ofițerii italieni cari se găesc în Elveția au primit ordin să fie gata să se înapoieze la regimentele lor. Acest ordin a fost însoțit de foi de drum și asta ar fi după numitul corespondent un semn că se pregătește o mobilizare generală.

Știri din Italia zic însă, că nu s'au terminat încă discuțiunile asupra atitudinii Italiei, cu toate acestea este sigur că cei cari susțin intrarea Italiei în acțiune au început să se simtă la largul lor, pe când neutralii devin nervoși.

Germania continuă să facă toate sfortările posibile pentru a-și câștiga neutralitatea Italiei...”

Semioficiosul „*Giornale d'Italia*” anunță: În baza deciziei consiliului de miniștri tratativele se urmează. În ședința primă a parlamentului, președintele consiliului va putea să facă o dare de seamă despre rezultatul final al acestor tratative. Guvernul nu-și va spune cuvântul din urmă în această chestie, acest lucru îl vor face regele și camerele legiuitoare.

În Elveția se observă o mare neliniște pentru hotărârea Italiei. Cu războiul Italiei se mărește eventualitatea de a se vătămă neutralitatea Elveției.

„*Neue Freie Presse*” scrie în primul său de ieri, Marți, privitor la atitudinea Italiei:

„Camera italiană fiind prorogată se va întruni Joi, în săptămâna viitoare. Ședințele parlamentare era să se înceapă mai de vreme, dar prin decret regal au fost amânate cu 8 zile. Din măsura aceasta nu mult putem ști, și ea nici nu e potrivită să o luăm ca punct de plecare pentru concluziuni privitor la situația serioasă și speranța ce mai licărește, că dificultățile vor putea fi învinse. Se poate că dorința ca hotărârea privitor la politica de urmat să o facă îndată la început cunoscută camerei, a îndemnat guvernul să amâne ședințele. Dar parlamentele europene n'au avut nici unde conducerea în evenimentele puternice, cari s'au revărsat peste popoare începând din vara trecută. Soarta țărilor mari și mici era în mână câtorva oameni, cari au creat chiar și în statele cu constituție veche și liberă, raporturi obligatoare prin îndatoriri luate în taină și de multe-ori chiar desmintite în publicitate, și prin promisiuni și prietenii au aruncat o mreață asupra țării, încât reprezentanții acesteia, intimidăți de pericolul contrazicerii și apăsați de greutatea tratativelor pornite și de măsurile militare, în cele mai multe cazuri au trebuit să se resemneze.

Drepturile fundamentale parlamentare, cari privesc hotărârea asupra războiului sau păcii n'au fost expresia unei distribuii proporționate a puterii asupra societății. Parlamentele au avut nu-

nuarius 27-én költ kegyelmes Decretumába az Oláh országi Fejedelemelek azon rendelkezését, mely szerint Erdélyi Brassai Disunitus Fő Esperest *Tempian Rudolnak* 1000 Erdélyi köbölnyi Törökbuza megvételét azon az áron léendő el adattatása feltétele alatt, a mennyiben tudni illik ott helybe került, ide nem értvén a ki hozatalra tett költségeket, megengedte, úgy nem különben az említett Fő Esperestnek az inséggel, küszködő Polgár társaihoz eképpen mutatott készségét közönségesse tétetni parantsolni, ezennel meghagyatik kegyelmeleknek, hogy az említett Fejedelemelek különös jó indulatyt és a Fő Esperestnek a szegények fel segéllésére való törekedését kihirdetvén, ezeknek példája által más privatus embereket is illetén buzgó s Nemes tettekre serkenteni el ne mulassák, annyiival is inkább ninthogy eképpen nem tsak keresztényi kötelességeket teljesítik; hanem Felséges Urunkra és Hazánkra nézve is magának jeles érdemeket szereznek. In reliquo Altefata Sua Majestas benique propensa manet. E Regio Magni Principatus Transilvaniae Gubernio. Claudiopoli die 23-a February 1815.

G. C. Bánffy m. p.

Ladislau Enyedl m. p.

(Magistratul Cibienși).

mai drepturi pe hârtie și o putere slabă în chestiile de războiu sau pace.

Parlamentul italian s'a declarat în cursul desbaterilor mari dinaintea de Crăciun și Paști în chestia privitoare la războiu iar cabinetului actual, condus de primul ministru Salandra și ministrul de externe baronul Sidney-Sonnino, i-a dat însărcinarea aproape nemărginită pentru ca să stabilească direcția politice.

Formarea stărilor politice în Italia atârână deci dela guvern, care a luat asupra lui răspunderea în fața parlamentului și a istoriei, pentru războiu sau pace.

Încă și azi avem speranțe, că primul ministru Salandra și ministrul de externe, baronul Sidney-Sonnino, vor reuși să se înalte deasupra vârtejului puternic, ce stăpânește azi în țară și că vor putea învinge diferitele influențe și pericole create prin manifestațiunile îndreptate contra celor două împărății.

Cele două împărății în toate împrejurările vor proceda în solidaritate încheiată, căreia i se poate mulțumi și s'vonul, că numărul prizonierilor făcuți în biruința repetată asupra Rușilor trece peste 100.000. Și chiar nici dușmanii nu pot să nu admire o forță, care zdrobind armate de milioane, s'a afirmat în fiecare pericol și strâmtoare”.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 11 Maiu. — Se comunică dela cartierul general:

În luptele ce s'au dat în cele din urmă două zile trupele noastre au rupt frontul rus la Debița. În urmare marile puteri rusești ce se află spre miazăzi dela râul Vistula au fost silit să se retragă în grabă în partea de jos a râului Visloka. Însemnătatea acestor întâmplări o dovedește în mod limpede comunicatul (știrea) primită azi dimineața despre retragerea aripei dușmane dela miazăzi din Polonia-rusească. Dușmanul a recunoscut că punctul bine întărit dela râul Nida nu se poate ține, în urmare o evacuiază (o golește sau părăsește). După cum reușita dela Gorlițe și Jaslo se simte și asupra frontului carpatin, tot astfel influențează situația (starea) din Polonia-rusească reușita câștigată la Tarnow și Debița de către armata arhiducelui Iosif Ferdinand. În Galiția-centrală (de mijloc) trupele noastre și cele nemțești în neîntrerupte lupte reușite urmăresc în sectorul râului San înspre Tymow-Sanok, rămășițele corpurilor de armată rusești bătute. Un contra-atac ruseesc încercat cu vre-o trei divizii spre apus de-a lungul căii ferate Sanok l'am respins cu pierderi foarte mari pentru dușman și continuăm a-l urmări. Numărul prizonierilor și al prăzii crește în fiecare zi. Coloanele noastre cari înaintază din Carpații păduroși la Baligrod au respins un dușman puternic, iar la Dwernik avangardele noastre au trecut peste râul San. O foarte mare parte din a opta armată rusească, care mai mult a luptat între Lupkow și Ujoe, a fost și ea bătută. În partea de miazăzi-răsărit în Galiția în mai multe sectoare Rușii au luat ofensiva. La graniță am respins înaintarea unor numeroase trupe spre miazănoapte dela râul Prut, înspre Cernăuți; am prins aci 650 Ruși. Spre miază-noapte dela Horodenka trupe dușmane au reușit să treacă pe țărmul dela miazăzi al râului Dniștru. Aici lupta e încă în curs.

Berlin, 11 Maiu. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul apusean: Am înaintat spre răsărit dela Ypern și am luat dușmanului 5 mitraliere. Spre miazăzi-apus dela Lille Francezii continuă să atace pozițiile noastre de pe înălțimea Loretto și pe cele din localitățile Ablain și Carency. Am respins toate atacurile. Numărul prizonierilor ce am luat aci e de 800 oameni. Intre Carency Francezii mai țin încă tranșeele (șanțurile) ocupate dela noi. Aici lupta e încă în curs. Spre miazănoapte-apus dela Lille am împuscat un aeroplan englez. Sprea miazăzi-apus dela Berry-au-Back trupele noastre au ocupat ieri prin asalt o poziție în două linii succesive (una după alta) în lățime de 400 metri în pădurile cari se află spre miazăzi dela La Ville-au-Bois; am luat mulți prizonieri nerăniți și 2 aruncătoare de bombe, precum și multă munițiune. Atacurile de infanterie dușmane date spre miazănoapte dela Flirey și în Bois-de-Preire au fost zădărnice cu mari pierderi pentru dușman.

Pe frontul răsăritean: Situația e neschimbată.

Pe frontul de miazăzi-răsărit: Rușii au încercat ieri să oprească trupele general-oberstului Mackensen pe linia Bețko-Bosozow, apoi de-a lungul râului Vistula între Ropțițe (spre răsărit dela Debița) și Stutin, care-i urmărea. Această încercare a Rușilor n'a isbutit deloc. Către seară în multe puncte am rupt fronturile rusești. Mai ales la Bețko și între Brzozow și Lutja, după ce încă de dimineață desădăduitul atac a mai multor divizii rusești date dela Sanok spre Bețko s'au prăbușit cu foarte mari pierderi pentru dușman. Continuăm urmărirea.

D. Venizelos se întoarce în Grecia.

Roma. — Se telegrafiază din Alexandria, că d. Venizelos a plecat la Atena. Din Atena fostul prim ministru elin se va duce la Mitilene.

Olanda se pregătește de război.

Roma. — Se telegrafiază din Amsterdam: Flandra olandeză e plină de trupe. Granița care desparte Brabandul septentrional de provincia Anvers e păzită de numeroase batalioane, cari s'au întărit. Călătorii sunt supuși la unele formalități riguroase. La Waterline s'au construit drumuri de fer strategice. Fugarii belgieni au primit ordinul de a părăsi țara. Tot așa vapoarelor și corăbiilor cu pânză ce s'au adăpostit în canalul Saas li s'a poruncit de a pleca. Tunuri mari au fost așezate pe Castelul Veer. La Flessinga s'au așezat baterii dispuse astfel ca să tragă în aeroplan. Zăgăzurile au fost întărite.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 12 Maiu 1915.

Pe câmpurile morții.

Ca niște negri monstri uriași
Cu gurile, cu creerii de foc
Și cu plămâni de forțe zdrobitoare,
Stau tunurile 'ngrozitor urlând,
Stau tunurile 'n zare,
Și 'mproască 'ntruna înfiorător
Cu flacări din gâtlejurile lor...

Și la lumina fulgerelor grele
Se văd pe-o clipă-armate 'ngrozitoare
Mișcându-se cu tunuri și drapele
Pe câmpii roși și fără de hotare....

Văzduhul nopții îl străbat urlând,
Bolizi macabre-aducători de moarte
Și vin armate nouă dede departe
Cu aceleași poște, cu același gând...

Prin bezna înălțimilor pustii
Baloane uriașe trec alene
Și cad din ele căpățini de foc,
Ca niște sori ce s'au urât cumplit,
De pacinicele lumi aeriene.

Și oamenii de-atât omor sătui
Privesc pământul cu priviri de gâde,
Iar demonul distrugerii azi râde
La cea mai mare sărbătoare-a lui.

A. Cotruș.

— *Mâne, Joi, fiind sărbătoare — Înălțarea Domnului — numărul viitor al ziarului nostru va apare Vineri seara.*

Marinarii la mormântul regelui Carol I. Din București se anunță:

Societatea marinarilor din Constanța „Regina Elisabeta” de sub patronajul M. S. regina Elisabeta, printr'o delegație compusă din opt marinari și doi mici muși, cu ocazia zilei onomastice a patroanei societății a depus pe mormântul mult regretatului rege Carol I. o frumoasă centură de salvare împodobită cu flori de câmp albe și albastre. Pe o frumoasă fundă marinărescă făcută dintr'o panglică lată cu culorile naționale se află următoarea dedicație: „Omăgii în memoria regretatului rege Carol I. și a scumpei sale fiice principesa Marioara”.

După oficierea unei scurte rugăciuni, delegația marinarilor a fost primită de M. Sa regina Elisabeta la palat. M. Sa s'a interesat de aproape de bunul mers al societății și și-a exprimat dorința ca să se înceapă cât mai curând clădirea „Casei marinarilor”. D. C. Filip, pre-

ședintele societății, a înmănat M. S. reginei un frumos buchet, aducându-i din partea marinarilor membri a societății felicitări cu ocazia zilei Sale onomastice. M. Sa a fost foarte mișcată de dragostea cu care o înconjoară marinarii și a mulțumit membrilor delegației pe cari i-a reținut la dejun.

În amintirea iubiților răposati. Neconsolatele surori *Victoria Papiu* măr. *Ungureanu* și *Matilda Papiu*, întru odihna de veci a sufletului neuitatului și bunului părinte *Ioan Papiu*, fost paroh în Veștem, dăruesc suma de 40 cor., din cari 20 cor. la fondul „*Azilului-oriental*” al „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu” pentru adăpostirea orfanilor și bătrânilor noștri scăpați, iar 20 cor. la „*Legatul Victor Petrișor* al fondului Episcopul Nicolae Popea” pentru ajutorarea copiilor săraci din Veștem, aplicați la meserii, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu”. Pentru prinos, implorând mângăiere celor îndurerăți, aduce sincere mulțămite, în numele Reuniunilor amintite, prezidentul lor: *Victor Tordășianu*.

Promovare. În 8 Mai 1915 au fost promovați doctori la universitatea din Cluj următorii Români dnii *Iosif Stoichitia* (fostul nostru corespondent din Graz) și *Dumitru Hohoiu* la medicină, iar d. *Simeon Turtea* la drepturi. Felicitări!

Parastas pentru eroii neamului românesc. Duminecă 3 Mai v., la orele 10 și jum., se va celebra la biserica „*Mihai Vodă*” din București un parastas excepțional. Se vor ridica rugăciuni întru amintirea și pentru odihna sufletului eroilor neamului românesc, începând dela marele întemeietor împăratul Traian și până în zilele noastre.

Societatea „*Carpați*” a luat inițiativa acestei serbări.

Aeroplan austro-ungar aruncă flori asupra Severinului. Din T.-Severin se anunță cu data de Duminecă: Azi la orele 11 dimineața a trecut în sbor deasupra orașului nostru un aeroplan „*Taube*” venind din Austro-Ungaria. Aviatorul a aruncat un mare buchet de liliac și garoafe, de care era legat un tub de tinichea în care se afla o scrisoare, cu următorul conținut:

— „*Corpul aviatorilor din Austro-Ungaria transmite salutări primarului și locuitorilor din Turnu-Severin*”.

Buchetul a căzut în curtea locuitorului Nicolae Valceanu, din str. Fraternității, iar scrisoarea a fost găsită și deschisă de către copilul acestuia. Sosind la fața locului comisarul Mănăstireanu, a ridicat buchetul și scrisoarea, predându-le polițaiului Bunghetianu și căpitanului Stănescu din reg. 17 infanterie, cari au sosit de asemenea la fața locului, puțin mai târziu. Aeroplanul s'a îndreptat în direcția Cladovei și Techiei, de unde s'au tras asupra sa numeroase focuri de armă și tunuri-revolver de pe vapoarele rusești. După o oră de recunoașteri, aviatorul s'a înapoiat în Austro-Ungaria.

Asupra scufundării crucișătorului „Gambeta”. „*Corriere della Sera*” află din Bari amănuntele următoare în jurul cuirasatului „*Leon Gambeta*”:

Echipagiul dormea liniștit când pe la 1 și un siert, nava a fost torpilată. Comandantul crucișătorului căuta numai decât s'o îndrepte cu toată iuteala în spre Santa Maria di Leuca. Prima torpilă lovi camera de dinamuri, încât pe dată toate lămpile se stinseră în toate colțurile navei, ceea ce făcu imposibilă utilizarea radio-telegrafiei. Marinarii făcură toate eforturile ca să salveze vasul; da o a doua torpilă, aruncată de submarin pricinui o spărtură mare în coasta stângă a crucișătorului, care se scufundă cu iuteală extraordinară.

Din echipagiu, numai 108 oameni, după cum se știe, reușiră să fie salvați pentru că au putut să ia loc într'o șalupă mare scoborâtă în apă la primul semnal de alarmă. Ei se îndreptară îndată către Santa Maria de Leuca.

Pe bordul unei torpediniere italiene, șeful serviciului de semnalizare din portul Santa Maria de Leuca, făcea inspecție. El abia zări șalupa cu marinari care strigau ajutor, se apropie și luă șalupa la remorcă.

Primele ajutoare au fost date de torpedinierele italiene Nr. 33 și 37. Pe mare pluteau bucăți rupte de vas și cōlaci de cari stau agățați câțiva supraviețuitori implorând ajutor.

Torpedinierele scăpară 18 marinari, cărora, li se dădu primele îngrijiri pe bord. Dela Tarent sosi mai târziu escadrila de contratorpiloare de tipul „Indomito” cu remorchere. Ele luară pe supraviețuitori și pescuiră 58 de cadavre. Amiralul Senet și toți ofițerii de pe „Gambeta” au pierit.

În total, sunt 136 scăpați. Cei 18 culeși din apă sunt toți răniți și au fost internați în spitalul militar. Ceilalți au fost conduși la Castrignano del Capo, la Lecce și la Tarent. Cadavrele fură înmormântate în cimitirul din Castrignano cu onoruri militare.

O lămurire. Din parte competentă primim următoarele: De vreme ce în ziarele noastre încă a apărut ordinul l. Ministeriu r. u. de honvezi, conform căruia sunt chemați la serviciu militar și preoții confesiunilor, cari din orice cauză nu-și continuă chemarea lor preotească, pentru orientarea publicului cetitor al prețuitului ziar, țin să comunic, că conform Rescriptului ministerial r. u. de culte și instr. publică cu datul 23 Aprilie a. c. Nr. 3671 presid., „ordinul amintit nu se referă la acei preoți, cari, deși nu îndeplinesc agende strâns preoțești, — sunt aplicați la administrația bisericească, respective, cari pe lângă activitatea ce o desvoltă în administrația bisericească, ori a statului, și-au conservat și pe mai departe calitatea lor de preot, caracterul lor preotesc. Sub părăsirea chemării preoțești este a se înțelege îmbrățișarea ori trecerea la o așa carieră, în urmarea căreia înceată calitatea de preot, caracterul preotesc. Așa d. e. ordinul amintit nu se referă la acei preoți, cari îndeplinesc servicii în cancelaria diecezană, la vre-o instituțiune umanitară înființată în sinul diecezei ori în ministerul cultelor”.

Ursul și pisica.

Ajunși în războiul mare,
De car' lumea n'a văzut,
Înscenat din război,
Pentru fapte din trecut,

Vine ursul cu pisica
Și se nhață amândoi,
Cât pe toți îi rupe frica
Și fac marele război.

Ursul labele-și întinde
În apus și răsărit,
Toată lumea o cuprinde
În sud, nord și asfințit.

Dar pisica se sburlește
Și cu ghiare ascuțite,
Drept în ochii lui ținteste
Scotându-i pe nesimțite.

El acum făr' de lumină
E silit a se retrage
În bârlogul de odihnă
Unde-acuși de moarte trage.

Zăbran, 5 Maiu 1915.

I. Iancu.

x În sanatoriu „Sanitas” din Versecz cu 1 Maiu st. n. a. c. s'a început al treilea sezon de cură. Rezultatele de cură din cei doi ani trecuți au fost foarte favorabile.

Sanatoriu stă sub conducerea domnului medic diriginte Dr. L. Méhes. În institut se aplică factorii curativi fizici cunoscuți sub denumirea de cură fizico-dietetică sistemul Dr. Lahmann. Institutul este înzestrat cu aparatele cele mai moderne de cură.

Cura se folosește la boalele cronice și este indicată mai ales: la boalele sistemului nervos, ale căilor respiratorii, ale cordului, ale organelor digestiunii, la tot felul de boale femești, la boalele de rinichi, ale beșicii, prostatei și la urmările lor, la boalele constituționale, ale organelor motorice, la reumatism, dieteză urică și la boale climatice. Copii slabi și săraci de sânge (anemici) prin cura aceasta se reculead admirabil. Sanatoriu se află la poalele dealurilor în mijlocul unui parc mare și frumos. Are încăperi confortabile și întreținerea e de rangul prim pe lângă prețuri moderate.

Prospecte în limba română se trimit la dorință prin direcțiune. (Sa 1997).

ECONOMIE.

Mașiniști pentru mașini de secerat.

Lipsa pricinuită de război în puterile de lucru cu mâna și cu jugul, aduce cu sine folosirea mai cu stăruință a mașinilor agricole. După ce însă folosirea mașinilor reclamă cunoștințe temeinice speciale, și dupăce, în urma intrării în armată a mașiniștilor calificați, asemenea mașiniști nu se găsesc în tot locul, ministerul de comerț a făcut dispozițiuni, ca la lucrările de secerat și de îmblățit cu mașini, să stea la dispoziție (la îndemână) un număr corespunzător de mașiniști calificați. În acest scop a îndrumat direcțiunile școalei superioare industriale din *Cașovia* și *Seghedin*, apoi direcțiunile școalelor de specialitate din industria lemnului și a metalului din *Győr*, *Cluj*, *M.-Oșorhei* și *Pojon*, ca pe frecvențanți mai serioși și mai maturi din cursul III ai școalei industriale superioare și din III și IV ai școalei de specialitate industrială, să-i introducă în cunoștințele teoretice și practice ce se rețin la manauarea, folosirea și montarea mașinelor simple de secerat, a mașinelor de secerat ce așează mănunchii și ale acelor, cari leagă snopii, și, în același timp, să-i deprindă și la repararea lucrurilor ce s'ar strica la aceste mașini. În legătură a mai luat dispoziția, ca în scopul calificării personalului trebuincios la munca seceratului, direcțiunile școalelor amintite, cum și cele ale școalei superioare industriale din *Budapesta*, apoi a școalei pentru industria metalului din *Dobrița* și din *Miskolcz* și a școalei pentru industria lemnului din *Brașov*, pentru cazul, că s'ar găsi 15 indiviiz, să organizeze (înființeze), pentru lunile Aprilie-Iunie din a. c. cu 144 ore pentru partea teoretică și cu 60 ore pentru partea practică, cursuri pentru fochiștii căzanelor (gözkazánfűtő), pentru locomobile și pentru mănuierea mașinilor de îmblățit, la cari să poată fi primiți, în mod escepțional, și tineri cari au împlinit vârsta de 16 ani.

Aducând acestea, în conformitate cu rescriptul ministrului r. u. de agricultură din 1 Maiu c. Nr. 43343—1915, la cunoștința obștei noastre, atragem luarea aminte cu deosebire asupra cursului pentru mănuierea mașinelor de îmblățit, cu adausul, că pentru deslușiri atât cu privire la participarea la cursuri, cât și la aplicarea de mașiniști a celor calificați la acele cursuri, să se adreseze de-a dreptul la direcțiunile școalelor industriale amintite mai sus.

Sibiu, 7 Maiu 1915.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Pant. Lucuța,
prezident.

V. Tordășianu,
secretar.

Ultima oră.

PERSIA CONTRA RUSIEI ȘI ANGLIEI.

Petrograd. — Se telegrafiază din Ispahan că în ultimul timp agitația în contra Rusiei și Angliei a sporit foarte mult. Acum în Ispahan sunt opt agenți germani, printre cari ofițeri germani de artilerie.

În Ispahan, agitația se răspândește în sudul Persiei și în Afganistan.

Relațiunile comerciale cu Teheran și Ramadan au fost întrerupte. Bazariile și băncile nu fac afaceri.

ITALIA. ÎN MOMENTUL HOTĂRĂTOR.

Berlin. — „Lokalanzeiger” află din Roma: În vreme ce primul ministru d. Salandra a fost la rege, ministrul de externe d. Sonnino a avut o întrevedere de o jumătate oră cu secretarul prințului Bülow, ambasadorul Germaniei. După informațiile ziarului „Tribuna” secretarul prințului Bülow a făcut comunicări foarte importante în numele puterilor centrale. După audiența dela rege d. Salandra a avut o nouă întrevedere cu d. Sonnino.

Roma. — Regele Victor Emanuel a primit la Quirinal pe toți miniștrii, cu cari împreună au semnat numeroase acte oficiale. D. Golitti a avut o întâlnire cu aderentii dsale. Deocamdată d. Giolitti nu va părăsi Roma.

O CĂLDUROASĂ TELEGRAMĂ A ÎMPĂRĂTULUI WILHELM CĂTRE REGELE ITALIEI.

Roma. — Ziarele de seara scriu: Împăratul Wilhelm a trimis regelui Victor Emanuel al Italiei o telegramă călduroasă.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Dr. G. Lutia, Câmpulung. Am primit prin librărie suma de cor. 16.25 în abonament până la 6 Decembrie 1915.

George Niculescu, Ersig. Am primit 7 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Emiliu Patachi, Esteni. Am primit 7 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Am primit în abonament dela următorii: Vucu Murgu, Iladia 2 cor.

Redactor responsabil: Constantin Savu

AVIZ DLOR ÎNVĂȚĂTORI ASENTAȚI, cari mi se adresează cu întrebări și recercări, le aduc la cunoștință că numai acela pot fi dispensați de serviciul militar, cari sunt propuși, resp. așternuți ministerului de culte din partea consistorului competent, deci dispensarea altora nu e cu putință.

Dr. Emil Babeș adv. în Budapesta (Szentkirályi utca 16.)

Anunț.

Se caută pentru o întreprindere industrială

un absolvent al unei
Academii de Comerț.

Se vor prefera Români. Etate până la 30 de ani, cu practică, liberi de armată, cunoscând limbele germană și franceză. Oferte sub A. la ziar.

(Da 2428—3)

Aviz.

Aduc la cunoștință că din 1 Mai a. c. mi-am strămutat

cancelaria advocațională

în Cetate, strada Rudolf (Rezső utca) Nr. 1.

Dr. Petru Preda,
advocat.

Timișoara (Temesvár).

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911 — 1912

Vin alb — — — — 84 — 72

Rizling — — — — 86 — 74

Roșu de Minș — — — — 1.60 — 1.20

Carbenet — — — — 1.40 — —

Vinuri vechi și noi din anul 1914.

Vin alb — — — — 68 — 58

Rizling — — — — 70 — 60

Șiller — — — — 74 — 64

Rachiuri.

Rachiu de treve — — — — 2.20

Rachiu de treve specialitate — 2.60

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul se expdiează cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

No 947

Petru Benea

propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m).

LA „LIBRĂRIA CONCORDIA”

ARAD, STRADA DEĂK FERENC NUMĂRUL 20

SE AFLĂ DE VÂNZARE CĂRȚI DE RUGĂCIUNI, BISERICESTI, LITERARE, POPULARE ETC.

Al. Ciura. »In războiu«	1—
Henrik Sienkiewicz. »Prin foc și sabie« .	5.75
Roman în 4 volume	8.50
Henrik Sienkiewicz. »Potopul«. Roman în 4 volume	—20
Henrik Sienkiewicz. »Prinsoarea«. (Judecata lui Jupiter)	3—
Ioan Agârbiceanu. »Arhanghelii«. Roman din viața românilor ardeleni	2—
Ion Dragoslav. »Volintirii«	1.80
Delavrancea. »Viforul«. Dramă în 4 acte	2.50
D. D. Pătrășcanu. »Timotheiu Mucenicul«	2—
I. Irimescu — Căndești. »Pe drumurile cadrilaterului«. Impresii și note	1.50
Haralamb G. Lecca. »Dincolo«. Din Dunăre în Balcani	1—
Goethe. »Faust«. Tragedie. Traducere în versuri de Ion Gorun	1—
Ion Gorun. »Robinson în țara Românească«. Povestire din zilele noastre	1—
G. Rotică. »Poezii«	2—
George Coșbuc. »Războiul nostru pentru neamul nostru«	—95
George Coșbuc. »Crestomație pentru toți românii«	—90
Becescu Gh. Silvan. »In fața morții«. Nuvele	1.50
Ioan Adam. »Pe lângă vatră«. Pilde și glume țărănești	1.50
V. Alexandri. »Poezii populare ale românilor«	1.50
Ion Bârseanu. »Dor pustiu«	1.50
Guy de Maupassant. »Povestiri alese«. Trad. de M. Sadoveanu	2—
Ion Ciocârlan. »Traiul nostru«	1.50
S. Mehedinț. »Către noua generație«	1.50
M. Sadoveanu. »Floare ofilită«. Roman	2—
C. Sandu-Aldea. »Ape mari«	2—
Vasilie Pop. »Iubirea e biruitoare«	2—
I. Slavici. »Mara«. Roman	2—
Alexandru T. Stamatiad. »Din trâmbețe de aur«. Poeme	2—
N. N. Beldiceanu. »Chilia dragostilor«	1.50
Ioan Adam. »Vorbe de clacă«	1.25
Cum să trăim? »Sfaturi medicale« de Doctorul F. Grünfeld	—50
M. Maeterlinck. »Ciclul morții«. Trad. de A. T. Stamatiad	1.25
N. Iorga. »Oameni cari au fost«. Amintiri și comemorări	3—
N. Bălcescu. »Istoria românilor sub Mihail Vodă Viteazul«	2—
I. A. Basarabescu. »Vulturii«. Schițe și nuvele	1.50
N. Iorga. »Istoria armatei românești Vol. I«	2.50
Ludovic Dăuș. »Străbunii«. Roman	2.50
Ioan Ciocârlan. »Inimă de Mamă«. Schițe și nuvele	2—
Björnsterne Björnson. »Synnöve Solbakken«. Trad. de N. Clotari	1.50
D. N. Clotari. »Calea Robilor«. Povestiri	1.50
Octav Minar. »Eminescu în fața justiției«	1—
Natalia Negru. »Mărturisiri«. Nuvele	2—
» »Fabola sau biserica din catacombe«	2.50
Constantin I. A. Nottara. »De dincolo de moarte«	3—
R. Rosetti. »Păcatele Sulgerului«	2—
Th. D. Speranță. »Alte anecdote populare«	2—
» »Anecdote de post«	1.25
M. Lungianu. »Zile senine«. Icoane dela țară	1.50
Mihail Eminescu. »Lumină de lună«. Poezii	2—
Nicolae Filimon. »Ciocoi vechi și noi, sau ce naște din pisică șoareci mănâncă«	1.50
I. L. Caragiale. »Teatru«. Opere complete	2—

I. L. Caragiale. »Momente, schițe, amintiri«. Opere complete	2—
Ioan Adam. »Năzuinți«	1.50
N. Petra-Petrescu. »Ilie Marin«. Istorie pentru tinerime	1.50
Jules Verne. »Cinci săptămâni în balon«. Călătorie de descoperie în Africa de 3 Englezi (Biblioteca pentru toți numerii 494-8). Operă premiată de Academia franceză	1.50
A. de Herz. »Bunicul«. Comedie în 3 acte	2—
Em. Gârleanu. »Cea d'ntâi durere«. Nuvele și schițe. Ediția a II-a întregită	1.80
Delavrancea. »Luceafărul«. Dramă în 5 acte	2.50
Delavrancea. »Liniste. Trubadurul. Stăpâna odată«	2.50
Delavrancea. »Irinel«. Comedie în 3 acte	2.50
P. Locusteanu. »Suntem nebuni«. Schițe umoristice	1.50
Victor Eftimiu. »Achim«. Tragi-comedie în 3 acte	1.25
Ioan Al. de Lemenyi. »Poezii«	1.50
Dr. Ioan Lupaș. »Viața unei mame credincioase«	—30
Dr. Ioan Lupaș. »Spice din istoria noastră bisericească«	—30
Zotti Hodoș. »Masa ieftină«. Gătirea mâncărilor de dulce și de post. Rețete de bucate simple și bune	1.20
St. O. Iosif. »Poezii«	2.50
Conan Doyle. »Duette«. Roman. Tradus de V. Onișor	1.60
Pompiliu Eliade. »Cu privire la Maurice Maeterlinck«	1—
L. Rebreanu. »Frământări«	1.50
Dr. Valeriu Seni. »Critica unei lecții«. În drumuri practice	—60
Anecdote populare, de Fabiu Sanjoanu	—32
Robinson Crusoe, sau aventurile minunate ale unui naufragiat eu 6 chipuri	—70
Țiganiada sau Alexandria țigănească	—80
Alexandria. Viața, faptele și întâmplările lui Alexandru-cel-Mare Macedonean	—60
Din publicațiunile soc. »STEAUA« à 20 fil. nrul. Nrul.	
2 P. Dulfu. »Folosele învățăturii«	
4 Ioan Hășeganu. »Grădina de legume«	
5 Dr. I. Felix. »Medicul poporului«	
19 George Coșbuc. »Superstițiunile păgubitoare ale poporului nostru«	
20 Viața și faptele lui Antim Ivireanu, metropolitul Ungrovlahiei	
22 Em. Gârleanu. »Amintiri și schițe«	
24 Din legende de neamul Hohenzollern, prelucrare de St. O. Iosif	
25 Flori și povești de Ioan Dragoslav	
26 Din Bucovina de altă dată, de Ioan Grămadă	
27 Românii de peste Carpați de I. Slavici	
29 Povestea cerului de Victor Anestin	
30 Povestiri de I. Agârbiceanu	
32 Ostașii noștri	
34 Istoria literaturii române moderne de prof. Dr. N. I. Apostolescu	
35 Boalele ochilor și îngrijirea lor de prof. Dr. G. Stănculeanu	
30 Snoave de P. Gârboviceanu și G. I. Chelaru	
37 Viața și faptele lui Andrei Șaguna de Dr. I. Lupaș	
Povești ardelenesti. Culese din gura poporului de Ioan Pop Reteganul 5 vol.	2.50
Povești populare din Bănat. Culese din gura poporului de G. Cătană Partea I. și II.	1.10
Calea pocăinței	—40
Traista cu povești istorice	—50
Balade populare. Culese din gura poporului bănățean	—60
Inimioara, adică floarea poeziei naționale din cei mai buni scriitori români	—60

Căntece religioase, populare și un bun sfat —50	
Mintea și norocul, precum și alte 12 povești populare	—40
Povestea Codreanului Poveste precum și anecdote, poezii populare și povești	—24
Poezii și cântece populare, din Bănat	—50
164 strigături și uituri, culese din ținutul Zarandului	—24
Cea mai nouă carte de visuri	—32
Istoria lui Arghir și Elena	—30
Dr. I. Iarnik Urban și A. Bârseanu. Doine și strigături din Ardeal. Cu peste 400 pagini	1.30
Păscăle populare	—12
Culegere din cele mai frumoase povești de Ioan Bota	—60
Coriolan Brediceanu. »Peatra credinței«. Istorie din viața poporului	—50
Coriolan Brediceanu »Fira«. Nuvelă din popor	—24
Roata norocului, sau aflarea dorinței noastre	—80
Insula morților	—50
Andrei cel răsfățat	—30
Făt frumos din lacrimă. Poveste de Eminescu	—20
Năzdraveniile lui Toporăște	—30
Popa care știe carte și Ion Isteful. Povești populare	—24
Culegere de diferite cântece	—70
Biblia cea Mare. Sfânta scriptură a vechiului și noului testament. Legată. Cu peste 1000 pagini	2—
Tot acesta format mare, cu litere mari, legată	6—
Simbolul credinței, din cuvintele și înțelesul Sfintei Scripturi de Gh. Ioandrea (Aprob. de Ven. Cons. Diecezan)	2.50
Noul așezământ, (noul testament) Legată	1.20
Noul așezământ și psalmii. Legată	1.40
Noul testament și psalmii. Legată	—70
Cartea psalmilor. Legată	—70
Cele 4 Evanghelii Legată	—70
Mântuirea sufletului. Carte de rugăciuni. Legată	—80
Cartea psalmilor tradusă după textul original	—10
Sfânta Evanghelie a Dui și Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Ioan	—10
Sfânta Evanghelie a Dui în Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Mateiu	—10
Sfânta Evanghelie a Dui în Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Luca	—10
Carte de rugăciuni pentru folosul și mângăierea fiecărui creștin întocmită de Ierodichonul Damaschin din Sfânta Mănăstire Sinaia. Legată Cor. 2.50 în piele	5—
Carte de rugăciuni pentru tinerimea evlavioasă de un prieten al copiilor. Cu mai multe icoane. Legată	—44
Cuvinte folositoare și de suflet mântuitoare. Culese din sfintele scripturi de Sm. Monahul Isaia. Legată	—60
Rugăciuni pentru soldați. Legată	—24
Culegere de cântări bisericești. Legată	—30
Viața prea cuvioasei mamei noastre Marii Egiptence. Legată	—32
Cele cinsprezece suferințe ascunse ale lui Isus Christos	—30
Din minunile Maicei Domnului. Legată	—40
Mântuirea sufletului de vămle văzduhului. Rugăciuni	—16
Zidirea lumii. Cele 12 Vineri	—16
Taina celor 12 Vineri mari și rugăciune pentru vremuri grele. Legată	—20
Povățuitor la împărăția cerurilor	—60
Pentru porto să se adauge de fiecare carte	

10—20—30 fil. Pentru celea trimise sub bandă (+ nerecomandate) librăria nu ia asupra sa nici o răspundere. Pentru recomandare să se adauge separat 25 fil. de pachet (până la 1 kgr.)

SALON -cremă 1 cor. 30 fil.
-pudră 1 „ 30 „
-săpun 1 „ — „
-manicură 65 fil.

Comandele din provincie se expediază zilnic în mod prompt. ::

Farmacia la „**St. Francisc**”
Budapesta, bulevardul Űllői nrul 56.
(E 2375)

Prima fabrică de bănci de școală
brev. reg. ung.

Liferează

cele mai moderne și mai bune

bănci de școală

brevetate sistem „Felwel”,
„Zahn” și „Rettig”, mobil
pentru școli aparate de
gimnastică, mobilier modern
pentru biserici, bănci pentru
biserici și mobilier pentru
„grădinițe de copii.”

Fe 1288

Prețuri gratis.

Fabricarea aranjamentelor de
birouri moderne.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1914.			1915	
12 Aprilie		ACTIV	4 Aprilie	11 Aprilie
212 384 670	155 742 670	aur (monete)	156 707 155	225 065 134
	—	stoc „ (depozitat)	12 610 000	239 986 146
	—	metalic „ (lingouri)	140 000	
	56 642 000	trate și disponibil consolid. ca aur	70 528 991	
717 609	Argint și diverse monede		744 521	726 527
193 008 728	Efecte scontate		228 898 552	226 034 571
47 769 376	{ 24 915 000 Impr. pe ef. publice	28 536 100	52 704 991	51 889 469
11 924 059	{ 43 724 800 Impr. pe ef. publ. în et. crt.	50 558 900	11 273 958	11 273 958
—	{ 22 854 376 20 870 424 din care nu s'au ridicat lei	27 206 531 23 353 369	171 610 667	160 617 967
11 997 174	Imprum. Statului de 15 milioane fără dobândă (1901)		11 545 075	11 545 075
16 872 877	in cont pe bonuri de tezaur 4% aur (1914)		16 523 277	16 523 277
4 045 281	Efectele Capitalului social		3 970 781	3 970 781
6 701 126	Efectele fondului de rezervă		6 734 084	6 734 109
1 046 360	„ amort. imobil. mobil și mașinilor		1 096 566	1 096 656
1 006 417	Imobile		899 998	925 252
121 756 887	Mobilier și mașini de imprimare		128 905 466	128 832 141
133 992 327	Cheltuieli de Administrație		200 000 000	200 000 000
14 008 084	Efecte și alte valori în păstrare		164 500 226	164 373 564
21 005 270	Bonuri de tezaur 4% aur în gaj p. Imprum. Statului		24 085 197	23 269 479
4 680 037	Efecte în gaj și în păstrare provizorie		22 816 015	22 035 681
802 916 282	Conturi curente		27 440 533	30 760 846
	Conturi de valori		1298815 041	1300595 499
	Conturi diverse			
	PASIV			
12 000 000	Capital		12 000 000	12 000 000
36 894 158	Fond de rezervă		39 500 365	39 500 365
5 362 828	Fondul amort. imobil. mobil. și mașinilor		5 740 090	5 740 096
422 583 590	Bilete de bancă în circulație		623 494 855	621 539 970
3 392 128	Dobânzi și beneficii diverse		4 462 676	4 790 772
10 244 718	Conturi curente și recipise la vedere		53 845 347	57 323 658
255 749 214	Efecte și alte valori de restituit		493 405 692	493 205 705
56 689 646	Conturi diverse		66 366 010	66 494 933
802 916 282	Taxa: Scont 6%, Dobânda 7%.		1298815 041	1300595 499

Atelier pentru
vopsirea de stoffe,
tort și blane,
curățire chimică
și spălătoare
cu aburi.

KOVALD PÉTER és FIA BUDAPEST,

atelier și prăvălie principală în VII.,
SZÖVETSÉG UTCA 25—37. szám
TELEFON: József nr. 18—00 și József nr. 15—71.

Secție postală deosebită p. comandele
din provincie. Stabilimente colectoare
în toate părțile capitalei. Reprezentanți
în cele mai multe orașe din provincie.

Ko 1612

Kovald colorează
și curăță!

Premiat Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și med de aur
Expoziția univ. din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur

La

„Croitoria universală”

I. PETRAȘCU

SIBIU, Str. Căminului 30

Telefon nr. 172.

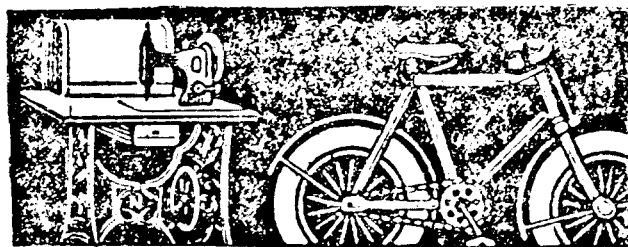
: Croitorie civilă și militară :

Mare depozit de stoffe engleze și indigene,
precum și totfelul de articole
militare (1845—30).

Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Koložsvár).

Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de
mașini de cusut, biciclete, mașini de serie, gramofone; prețuri ieftine, ex-
ecutiv solid. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.